

Fig. 1. Uitzicht op El Torcal de Antequera. Foto Léon Luijten.

Léon Luijten

El Torcal de Antequera, Andalusia, Spain

Summary

The author spent several holidays in Andalusia, Spain, to search for *Iberus* sub-species. The mountain El Torcal de Antequera met his expectations. Furthermore, species endemic for Andalusia were found on Puntas Entinas, along the road to Almerimar

Inleiding

Amper tien jaar geleden ben ik geïnteresseerd geraakt in mollusken, en dan vooral de Europese landslakken. Van de verschillende soorten die de revue passeren in boeken en op internet bleven vooral de grote en bijzonder gevormde *Iberus* soorten en de voor Spanje endemische soorten intrigeren. Na jaren niet meer op vakantie te zijn geweest wilden we in de voorjaarsvakantie 2010 de zon opzoeken en was de keuze voor Zuid-Spanje snel gemaakt. Vooraf voor de verschillende soorten de goede vindplaatsen opgezocht. Ik heb diverse bekende vindplaatsen bezocht, maar ook op de bonnefooi leuke

plekken gevonden waar goed verzameld is. Voor de verspreidingsgebieden van de verschillende soorten heb ik gebruik gemaakt van het boekje: 'Caracoles Terrestres de Andalucía' (Ruiz *et al.*, 2006). Met het verschijnen van de nieuwe Spaanse slakengids is deze kennis nog beter toegankelijk en voor de *Iberus* soorten sterk verbeterd (Cardevall & Orozco, 2016).

Bij de bekende kustplaatsen zijn de gewonere soorten vlak boven zeeniveau soms al veelvuldig te vinden. Voor de meer bijzondere soorten moet je de kuststreek verlaten en het binnenland in.

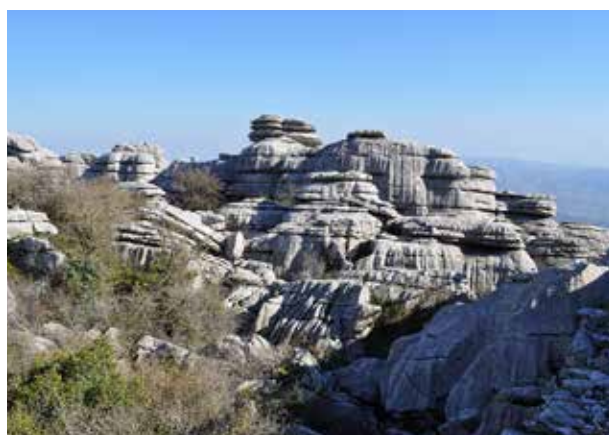

Fig. 2. Op de top van El Torcal. Foto Léon Luijten.

Fig. 3. Duingebied tussen El Alquíán en Retamar, Almería. Foto Léon Luijten.

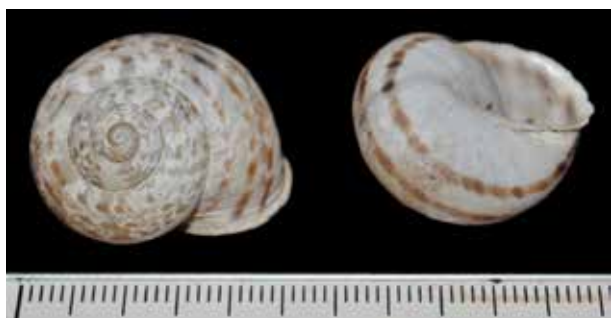

Fig. 4. *Iberus marmoratus rositai*, El Torcal de Antequera, 1200 m. alt. Foto Léon Luijten.

Fig. 5. *Iberus marmoratus loxanus*, El Torcal, Los Nogales. Foto Léon Luijten. (rechts)

Iberus soorten

Rondom Malaga is in een natuurlijk biotoop van rotsen met min of meer natuurlijke begroeiing *Iberus marmoratus marmoratus* (A. Ferussac, 1821) al te vinden. Zodra de echte sierra's betreden worden zijn ook andere *Iberussen* te vinden.

Om *Iberus marmoratus rositai* Fez, 1950 (fig. 4) te vinden heb ik El Torcal de Antequera bezocht (fig. 1). En die plek heeft diepe indruk op mij gemaakt. De eerste keer dat we deze min of meer geïsoleerde berg hebben bezocht stond er een harde, koude wind, het was amper 10 graden. Toch wel een bijzondere gewaarwording als je net uit 25 graden bij de kust vandaan komt. Als fanatiek zoeker heb je het niet snel te koud, maar het moet ook leuk blijven voor de medereizigers. Daarom een paar dagen later opnieuw El Torcal opgereden. Aan het einde van de weg is een bezoekerscentrum. Hier wordt uitleg gegeven over natuur, geologie en landschap van deze fraaie omgeving. Tussen de bergtoppen zijn wandelroutes uitgezet.

De rotsen hebben door erosie een heel kenmerkende vorm gekregen (fig. 2). De zachtere gesteentelagen zijn versneld geërodeerd terwijl hardere lagen zijn blijven bestaan. Op die manier lijken de rotsen gestapeld te zijn. Wandelend tussen de rotsen en door de kloven kom je plekken tegen die geschikt zijn voor slakken. El Torcal is één van de locaties waar *Iberus marmoratus rositai* voorkomt. Overdag en hartje zomer houden ze zich verscholen in rotsspleten. Op veel plekken in grotere spleten liggen tientallen en soms zelfs honderden lege kapotte huisjes. Allemaal met een gat in de top: gepredeerd door knaagdieren (Bruine ratten *Rattus norvegicus* of misschien Relmuizen *Glis glis*). Zij verzamelen ook slakken en vreten deze op vaste plekken op. Op enkele plekken onder rotsspleten in de schaduw lagen tussen wat begroeiing veel gave en goed gekleurde lege huisjes. Daar kon ik naar hartenlust verzamelen.

Tijdens het eerste bezoek is het me niet eens gelukt om een levende *Iberus* te vinden. Maar met de inmiddels opgedane kennis was het één en drie jaar later beter zoeken en werden ook levende dieren gevonden. Alleen op de top van El Torcal zijn de typische vormen van *Iberus m. rositai* te vinden. Zodra afgedaald wordt vind je overgangsvormen of kruisingen met *Iberus m. loxanus* (Rossmassler, 1854) (fig. 5). Maar hier is het laatste woord nog niet over gezegd. Tijdens mijn laatste bezoek

(2015) heb ik me dan ook vooral toegelegd op het zoeken naar deze dieren tussen de top en verder bergafwaarts. Naast de fraaie *Iberussen* komen weinig slakkensoorten voor op deze hoogte. *Chondrina calpica* (Westerlund, 1872), *Oxychilus draparnaudi* (H. Beck, 1837) en *Ferussacia folliculus* (Gmelin, 1791) zijn de enige andere gevonden soorten.

Endemen

Uiteraard werd ook tijd besteed aan de endemen aan de oostzijde van Andalusië. Naarmate je verder in het oosten komt worden de bergen anders. Minder geërodeerd en minder begroeid. Ook neemt hier het aantal plastic kassen sterk toe, tot een enorme deceptie net vóór Almeria. Op Puntas Entinas, de vlakke landuitstulping in zee, staat kas aan kas voor groente-, aardappel- en fruitteelt. Langs de weg naar Almerimar kan soms een braakliggend oorspronkelijk terrein gevonden worden, en meteen vind je daar dan *Sphincterochila baetica* (Rossmassler, 1854), *Helicella stiparum* (Rossmassler, 1854) en *Xerosecta adolfi* (L. Pfeiffer, 1854), de laatste twee endemisch voor Almeria. Nog iets verder oostwaarts vond ik massaal *Theba subdentata helicella* (W. Wood, 1828) in de duinen tussen El Alquian en Retamar (fig. 3).

Favoriet

Aan El Torcal heb ik goede herinneringen, ondanks dat de omgeving arm is aan slakkensoorten. Niet alleen vanwege de steenbokken, de reptielen, de endemische soorten, de beleefbaarheid van goed toegankelijke rotspartijen en het bijzondere landschap, maar vooral omdat evolutie binnen het geslacht *Iberus* hier in levende lijve aanwezig is.

Geraadpleegde literatuur

- CADEVALL, J. & A. OROZCO, 2016. Caracoles y Babosas de la Península Ibérica y Baleares. – Omega, Barcelona.
- RUIZ, A., A. CARCABA, A.I. PORRAS & J.R. ARRÉBOLA, 2006. Caracoles terrestres de Andalucía. Guía y manual de identificación. – Fundación Gypaetus, Cazorla.

Adres van de auteur
leonluijten5@outlook.com